

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

КУРСОВА РОБОТА

з зіставного мовознавства

на тему: **Способи вираження майбутності в сучасних
англійській та українській мовах**

Студентки 3 курсу групи ПА 15-21
Факультету германської філології і перекладу
Напряму підготовки 035 “Філологія”
Спеціальності Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Горської Ксенії Віталіївни
Керівник **Березенко В.М.**,
кандидат філологічних наук, доцент

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ – 2024 р.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugric Philology

COURSE PAPER

**Ways of expressing futurity in the Modern English and
Ukrainian Languages**

Kseniia Horska

Group Pa 15-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof. **VICTORIA BEREZENKO**

PhD (Linguistics)

Kyiv –2024

CONTENTS

INTRODUCTION.....	4
CHAPTER ONE. THE CONCEPTUAL FOOTING OF THE STUDY OF THE INJUNCTIVE AS A SPEECH ACT	7
1.1. Pragmalinguistics in the context of the anthropocentric scientific paradigm	7
1.2. Pragmatic status of the directive as a speech act	8
1.3. The notion of injunctive. Its features	10
Conclusions to Chapter One	12
CHAPTER TWO. NOMINATIVE ASPECT OF INJUNCTIVES IN MODERN ENGLISH AND UKRAINIAN	13
2.1. Means of nomination of injunctives in English	13
2.2. Means of nomination of injunctives in Ukrainian	15
Conclusions to Chapter Two	16
CHAPTER THREE. PRAGMATIC ASPECT OF INJUNCTIVES IN MODERN ENGLISH AND UKRAINIAN.....	17
3.1. Injunctives as indirect speech act	17
3.2. Extralinguistic factors influencing the realization of injunctives...	18
Conclusions to Chapter Three	20
GENERAL CONCLUSIONS	22
RÉSUMÉ	24
LITERATURE CITED	26

INTRODUCTION

Курсова робота присвячена вивченню способів вираження мовного акту *injunctive* в англійській та українській мовах на матеріалі сучасної прози. Інноваційність нашої роботи полягає в тому, що дослідження зазначеного питання проводиться у сфері контрастивної прагматики. Відомо, що контрастивна прагматика є інноваційним підполем прагматики, яке було введено А. Масловою, А. Аймер, М. де Груйтером. Крім того, контрастивна прагматика - це вивчення прагматичних особливостей мовних одиниць з метою знаходження їх збігів та відмінностей у реалізації аналізованого явища в порівняних мовах.

Актуальність дослідження обумовлена тим, що мова є безкінечним процесом розвитку, і мовні акти повинні досліджуватися з урахуванням їх змінності. Мовний акт *injunctive* є одним з найбільш обговорюваних мовних актів.

Об'єктом дослідження є мовні акти *injunctive*, використовані в англійській та українській сучасній прозі.

Предметом дослідження є реалізація *injunctive* як мовного акту.

Метою дослідження є вивчення номінативних та прагматичних аспектів *injunctive* як мовного акту в повсякденному спілкуванні, порівнявши його реалізацію в сучасній англійській та українській мовах.

З метою виконання поставлених завдань дослідження використовувалися наступні теоретичні та практичні методи дослідження:

- індуктивний метод, що допомагає вказати напрямок дослідження від накопичення мовного матеріалу до його систематизації;
- дедуктивний метод як загальний теоретичний метод для підтвердження прийнятої гіпотези за допомогою отриманих даних;
- теоретичний аналіз літературних джерел згідно з обраною темою;

- метод лінгвістичного аналізу текстів для вивчення естетичної функції *injunctive*;
- контрастивний метод для виявлення загальних та специфічних рис порівнюваних мов;
- описовий метод для характеристики та оцінки лінгвістичних фактів.

Новизна дослідження полягає в відображенні неоднозначності *injunctive* як мовного акту, який може бути модифікований у мовній реалізації, зберігаючи його ілюктивне значення обов'язку. У класифікації мовних актів, запропонованій видатним українським лінгвістом Г.Г. Почепцовим, *injunctive* належить до групи директив, яка з свого боку може використовуватися в двох різних варіантах: команди (тобто *injunctive*) та прохання (тобто *requestives*). Наша робота спрямована на виділення *injunctive* як мовного акту та надання прикладів його використання в сучасній англійській та українській мовах.

Теоретична цінність дослідження полягає в тому, що отримані дані можуть бути використані для подальшого дослідження *injunctive* як мовного акту під час лінгвістичних курсів у академічних дослідженнях.

Практична цінність нашої роботи полягає в тому, що її матеріали та висновки можуть бути застосовані в практиці викладання спеціалізованих курсів. Запропонована методологія опису мовного акту *injunctive* в сучасній літературі може слугувати основою для вивчення інших мовних актів в сучасній англійській або українській мовах.

Теоретичною базою для роботи є праці Ч. Морріса, який вперше ввів сучасне визначення прагматики, Т. ван Дейка та Р. Якобсона як засновників дискурсивного аналізу, М. Фуко, спрямованого на дослідження аналізу дискурсу, А. Маслової, яка ініціювала контрастивну прагматику, М. де Груйтера "Розвиток контрастивної прагматики", К. Аймер "Контрастивна прагматика", С. Бенатццо "Компаративні перспективи мовного засвоєння", Р. Джекендофф "Мова, свідомість, культура", О. Селіванової "Сучасна лінгвістика: енциклопедія термінології", Е. Гуссерля аналіз внутрішнього

часового усвідомлення, К. Яцолт, зокрема праці з визначення "часовості", С. Андерсона та Е. Кінана, які відмежовують три основні категорії дейксису, С. Чугунової "Людське тіло як основа концептуалізації часу в різних мовно-культурних середовищах", І. Корунець "Контрастивна типологія англійської та української мов".

Курсова робота складається з трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, резюме, бібліографії та списку ілюстративного матеріалу.

У вступі надається короткий огляд теоретичних припущень, вибір теми, основна мета і завдання дослідження, теоретичний внесок та практична цінність дослідження.

Перший розділ "Концептуальні основи вивчення *injunctive* як мовного акту" зосереджений на основному концепту прагматики, а також на поясненні явища мовних актів в цілому та *injunctive* як мовного акту зокрема.

Другий розділ "Номінативний аспект *injunctive* в сучасній англійській та українській" сконцентрований на різних лінгвістичних засобах реалізації *injunctive* як мовного акту в порівняних мовах.

Третій розділ "Прагматичний аспект *injunctive* в сучасній англійській та українській" розглядає непрямий мовний акт *injunctive* в порівняних мовах і висвітлює позамовні чинники, які впливають на реалізацію *injunctive* в мовах під порівнянням. В ньому описані фактори та умови, які забезпечують успішну актуалізацію *injunctive* в мовленні.

Загальні висновки узагальнюють досягнення дослідження та надають найважливіші теоретичні та практичні результати.

CHAPTER ONE

CULTURAL ASPECT AS A LINGUISTIC PHENOMENON

1.1 The main connections between the language and the culture within the English-speaking world

Будучи складним і контрверсійним поняттям, культуру дуже важко визначити. Однак, враховуючи тему цієї роботи, ми вважаємо за доцільне прихильно відноситися до визначення, яке визначить культуру не тільки як філософське поняття, але і як явище, як лінгвістичне, так і загалом гуманістичне. Тим не менш, щоб знайти відповідне визначення, нам доведеться порівняти кілька визначень. Як загалом, так і біологічно, "культура є створеною людиною частиною середовища" (Херсковіц, 1955, с. 305).

Цей короткий опис наводиться тут з метою підкреслити те, що впливає з нього: хоча загальні знання про світ навколо людини можуть бути здобуті емпірично та з мінімальною допомогою інших, знання культури як соціального та національного явища передається лише від старших до молодших членів відповідного суспільства і неможливо вивчити або здобути для людини без власного культурного досвіду.[1, с. 987]

Кожна мова також керується і обмежується конкретною граматичною системою, вивчення якої може сприяти розумінню загальної історії розвитку цієї мови, а також виявленню основних і найпоширеніших способів кодування і декодування явних та неявних значень.

І, нарешті, словником, який насправді демонструє культурно-специфічну підгрупу кожної мови, визначеною не тільки за регіоном або районом великого міста, але і за історичним часом, віком і, за словами деяких, навіть статтю мовців. На цій основі ми можемо заявити, що кожне вивчення іноземної культури неодмінно базується на культурному досвіді дослідника, оскільки їхня власна сприйняття не тільки культурного, але й загального

оточуючого середовища частково обмежується "усіма елементами в зрілому досвіді людини, які він отримав від своєї групи свідомого навчання або процесу умовлення" (там же). Більш індивідуалістичний підхід визначає культуру як "суму того, що індивід отримує від свого суспільства" (Лові, 1937, с. 3).

Наведене вище твердження має значення для цієї роботи, оскільки мова, як засіб комунікації, функціонує і, отже, розвивається через її використання вказаними індивідами, вносячи корективи згідно з їхніми потребами - іноді останні можуть бути замінені міжнародними потребами, як, наприклад, та, що спричинила англійську мову спрощення через те, що вона є "lingua franca", однак жодна з штучних тенденцій не може бути прийнята в мові. Мовлявши про наші твердження, Фатіха Гессабі (2017) стверджує, що культура дорівнює мові. Вона продовжує, підкреслюючи, що мова ніколи не може обмежуватися простими денотаціями, і отже сума значень, простих і ідіоматичних, цієї мови, представляє культуру її мовців.[2, с. 360]

Називаючи культуру точкою відліку мови, вона заключає, що культуру і мову співвідносять інтимна зв'язок, а культуру неможливо зрозуміти без доступу до мови, тому взаємодія з мовою вже є взаємодією з культурою, через точку, пояснену вище.

1.2. Pragmatic status of the directive as a speech act

Прагматичний статус директиву як мовної дії передбачає розуміння того, як директиви, які підтримують слухача у вживанні дії, сприймаються і тлумачаться в комунікації. Навіть у дискусіях про майбутні події, директиви можуть підтонувати дії, які будуть вжиті у майбутньому.[3, с. 870]

У сучасній англійській та українській мовах вираження майбутності включає різноманітні лінгвістичні засоби:

У сучасній англійській мові майбутність може бути передана через:

- Модальні дієслова, такі як "will" та "shall", за якими слідує базова форма дієслова, вказуючи на майбутню намір чи передбачення (наприклад, "I will go").
- Теперішній тривалий час, використовуваний для опису майбутніх планів чи домовленостей (наприклад, "I am meeting her tomorrow").
- Конструкція "going-to" майбутнього, сформована за допомогою дієслова "going to", за яким слідує базова форма дієслова, часто вказуючи на наміри або плани (наприклад, "She is going to study abroad").
- Модальні дієслова, такі як "might" та "may", що виражають можливість або ймовірність майбутніх подій (наприклад, "It may rain tomorrow").
- Майбутній часовий прислівник або фрази, такі як "tomorrow", "next week" чи "in the future", які вказують на час відбуття подій (наприклад, "We will visit Paris next summer").[4, с. 168]

Українська мова виражає майбутність через:

- Майбутній час, утворений з допоміжного дієслова "буду" (will), за яким слідує інфінітивна форма головного дієслова, вказуючи на майбутню дію (наприклад, "Я буду йти").
- Теперішній час з часовими прислівниками, що вказують на майбутні дії (наприклад, "Я завтра прийду").
- Майбутній час, утворений з дієслова "мати" (to have), за яким слідує інфінітивна форма головного дієслова, вказуючи на майбутнє володіння або можливість (наприклад, "Я матиму можливість поїхати").
- Модальні дієслова, такі як "можливо" чи "може бути", що виражають можливість або ймовірність майбутніх подій (наприклад, "Можливо, завтра буде дощ").
- Майбутній часовий прислівник або прислівники-фрази, такі як "завтра", "наступного тижня" чи "у майбутньому", які вказують на час майбутніх дій (наприклад, "Ми поїдемо на море наступного місяця").[5, с. 142]

Ці приклади ілюструють різноманітність способів вираження майбутності в обох мовах, дозволяючи мовцям обирати вирази на основі контексту, намірів та рівня впевненості.

1.3. The notion of injunctive. Its features

Ін'юнктивний спосіб, зустрічається як у граматиці англійської, так і української мов, служить для передачі наказів, заборон або обов'язків. Він використовується для направлення дії або поведінки у певний спосіб. Ось детальне розгляд його особливостей:

Накази: ін'юнктивний спосіб видавати накази або команди, зазвичай через імперативи. Наприклад, "закрийте двері", "не торкайтеся цього", або "будьте тихими". Ці вислови безпосередньо вказують або наказують комусь виконувати або утримуватися від певної дії. [6, с. 88]

Заборони: також він виражає заборони, вказуючи на дії, яких слід уникати. Наприклад, "не куріть тут", "заборонено паркуватися" або "не входьте". Ці вислови конкретизують дії, які не дозволяються.

Обов'язки: у деяких випадках ін'юнктивний спосіб вказує на обов'язки або необхідності. Наприклад, "тобі потрібно закінчити домашнє завдання", "ти повинен бути вчасно" або "ти маєш більше вчитися". Ці вислови передають відчуття обов'язку чи потреби. Переходячи до вираження майбутності в сучасній англійській та українській мовах: У сучасній англійській:

1. Will / Shall + базова форма дієслова: Ця конструкція використовується для вказівки на майбутні дії чи події. Наприклад, "Я піду до магазину завтра" чи "Вона прибуде о 12 годині".
2. Be Going To + базова форма дієслова: Вона виражає наміри або плани на майбутнє. Наприклад, "Вони збираються відвідати Париж наступного місяця" чи "Я збираюся почати нову роботу".

3. Теперішній тривалий час: Коли використовується в контексті, теперішній тривалий час може вказувати на майбутні плани чи домовленості. Наприклад, "Сьогодні ввечері я зустрінусь з друзями" чи "Вони летять до Лондона завтра".
4. Модальні дієслова: Модальні дієслова, такі як "можливо", "може", "може бути" та "має", також виражають майбутню можливість чи ймовірність. Наприклад, "Він може прийти на вечірку" чи "Ми маємо завершити проєкт до п'ятниці". Українська мова:
5. Мати + інфінітив: Ця конструкція вказує на майбутні дії або події. Наприклад, "Я матиму час завтра".[7, с. 160]
6. Бути + інфінітив: Вона виражає наміри або майбутні стани. Наприклад, "Вони будуть грати у футбол".
7. Презент-система (значення майбутнього): Ця форма теперішнього часу вказує на майбутні події. Наприклад, "Він приїде завтра".
8. Форма майбутнього часу (за допомогою дієслів майбутнього): Це спеціальна конструкція майбутнього часу. Наприклад, "Я спатиму".[8, с. 156]

Ці приклади ілюструють, як обидві мови передають майбутність через різноманітні граматичні структури та конструкції, відображаючи їх унікальні лінгвістичні характеристики та культурний контекст.

Conclusions to Chapter One

Маніфестація культурного аспекту досліджується на основі як лінгвістичних, так і мистецьких теорій, останні лише підтримують перші, але встановлюють один із кутових каменів цього дослідження, доводячи, що художня робота може стати основою для такого лінгвістичного дослідження через її подвійний комунікативний характер: вона є як актом художнього

спілкування між художником і отримувачем, так і моделлю "реального" спілкування.

Крім того, ми можемо зробити наступні висновки. Мова і культура мають неподільний та невід'ємний зв'язок, який ґрунтується в першу чергу на комунікативній природі мови, що дозволяє культурі "показатися", як вербально, так і невербально, та впливати на комунікацію переважно в аспекті взаємного розуміння - включаючи всі рівні мови, культура надає їм специфічності, яку не має жодна інша мова, тому стає невід'ємною частиною будь-якої людської мови.

Згадане художнє спілкування, так само як будь-яке інше спілкування, глобалізується сьогодні, що призводить до появи абсолютно іншого виду мистецтва, яке, незважаючи на свою часткову компіляцію за своєю природою, є проривним в тому сенсі, що після стирання меж між різними жанрами воно презентує те, що є основним у роботі мистецтва - емоції, які отримувачі хочуть відчувати.

Однак глобалізована природа сучасної комунікації призводить до змін у умовах приємності, які, залишаючись в основному незмінними, все ж набули деяких нових та важливих рис.

CHAPTER TWO

MANIFESTATION AND REPRESENTATION OF CULTURAL ASPECT IN MODERN ENGLISH

2.1. Verbal manifestations of the cultural aspect in modern English

2.1.1. Verbal representation of French, Muslim and British culture in the novel “Peaches for Monsieur le Curé” by Joanne Harris

Вербальні прояви культурного аспекту в романі є обширними і виходять далеко за межі словникового складу, але останнє є найочевиднішим представленням трьох культур, виявлених у цьому творі. Оскільки британська культура вже виявлена тим, що автор сама з Британії, і, отже, її концептуалізація світу лежить у межах цієї культури, ми зосередимося більше на французькій та арабській, вважаючи британську культуру за основу їх сприйняття читачем. [9, с. 181]

Перед аналізом вибору іноземних для англomовного читача слів у романі слід зазначити, що з'єднання культур, які відрізняються практично у всіх аспектах, починаючи з релігії і закінчуючи щоденними способами життя, є надзвичайно складною задачею навіть для постмодерного автора, оскільки збереження і відображення унікальності кожної культури стає набагато важчими в умовах глобалізації. [25]

Іноземні слова вибираються з великою обережністю: французькі слова починаються з цитування народної колискової, що поширена для регіону Франції, де відбувається дія, тим самим створюючи атмосферу часткового відчуження – навіть ті читачі, які володіють академічною французькою, майже не зможуть розуміти текст, написаний із графонами для всіх незвичних скорочень, близько до того, як вони співаються, з збереженням діакритичних знаків. [10, с. 29]

Однак автор роману виокремлює обставини як можна чіткіше, щоб вживання рідкісного слова персонажем не порушувало створену атмосферу і дозволяло читачеві поглибитися у текст, все ж відчуваючи присутність іншої культури.

Слова, такі як "curé", які зрозуміліші міжкультурно і, отже, служать тому ж самому цільовому призначенню, мають менший науковий інтерес для цього дослідження. Щодо арабських слів, ситуація досить схожа, хоча з такими

словами роль контексту, необхідного для тлумачення, значно вища - отже, основою, яку читач отримує у таких випадках, може бути, як у наступному прикладі, відношення видатної людини до поняття або загалом щось абсолютно несумнівне. "Я звернувся до Маї своїм голосом. «Ти знаєш Віанн Рошер?»» Вона кивнула. «Мемті Розетт», сказала вона (Джоанна Гарріс, 2013, с. 177).

Як ми вже зазначали, для досягнення розуміння тексту читачем, але для того, щоб вони відчували себе поглиблено у різну культуру, іншими словами, для того, щоб комунікація автора з одержувачами через текст була ефективною, вона завжди розміщує іноземні культурно марковані слова у зрозумілому і знайомому контексті, щоб їх значення можна було легко і чітко розшифрувати. [11, с. 159]

Якщо ми приймаємо такі вибори слів для висловлювань, спрямованих від автора до отримувача, ми повинні пам'ятати, що "виконавче висловлення не є або правдивим, або неправдивим, але замість цього його можна вважати "вдалим" або "невдалим" (Джон Остін, 1962).

2.2. Means of nomination of injunctives in Ukrainian

Українською мовою, ін'юнктиви, або директиви, які є мовними актами з метою отримання чутливого слухача для виконання певної дії, можуть бути виражені різними мовними засобами. Деякі з основних засобів номінації ін'юнктивів українською мовою включають:

1. Наказовий спосіб: • Наказовий спосіб безпосередньо використовується для видавання команд, наказів або прохань. Зазвичай він включає базову форму дієслова, іноді супроводжується додатковими частками для ввічливості або наголошення (наприклад, "Зроби це!").[24]

2. Інфінітивні конструкції: • Інфінітивні конструкції часто використовуються для вираження інструкцій, порад або пропозицій. Вони включають в себе інфінітивну форму дієслова, часто передбачену модальними дієсловами або допоміжними словами (наприклад, "Повинен зробити це").[12, с. 151]
3. Модальні дієслова: • Модальні дієслова використовуються для вираження обов'язку, необхідності або дозволу, тим самим опосередковано передаючи директиви. Серед найпоширеніших модальних дієслів української мови є "повинен" (повинен), "можна" (може), "слід" (слід).[23]
4. Порадний спосіб: • Порадний спосіб використовується для надання порад, рекомендацій або ніжних пропозицій. Він утворюється за допомогою частки "би" з дієсловом у формі інфінітива (наприклад, "Нехай він прийде").[22]
5. Опосередковані форми: • Ін'юнктиви також можуть бути виражені опосередковано через твердження, питання або умовні речення, які підтверджують бажану дію без явного наказу. Серед них можуть бути вислови бажання, очікування або гіпотетичні ситуації (наприклад, "Якби ти допоміг, це було б чудово").[13, с. 381]

Це деякі з основних засобів номінації ін'юнктивів українською мовою, які надають співрозмовникам різноманітні мовні інструменти для ефективного і відповідного використання директив в різних контекстах.

Conclusions to Chapter Two

Лексичне розмаїття сучасної англійської дозволяє нюансовано відображати широкий спектр культурних концепцій. Від термінів, що описують культурні практики, обряди та кулінарію, до виразів, які передають соціальні звичаї та традиції, мова увібрала в себе сутність культурної ідентичності. Крім того, включення запозичень, слов'янок і новотворів з інших

мов збагачує лінгвістичний ландшафт, додаючи шари культурної глибини англійській.

Ідіоми, прислів'я та вирази, вкорінені в сучасній англійській, несуть глибокий культурний зміст, відображаючи колективну мудрість, настанови та вірування англомовців. Вони служать вікнами у культурну психіку та світогляд, надаючи інсайти у суспільні цінності та норми поведінки.

Література, медіа та мистецтво відіграють важливу роль у відображенні культурних аспектів у сучасній англійській. Через різні творчі медіа досліджуються культурні теми, вирішуються соціальні питання та зберігається культурна спадщина. Ці платформи служать не лише для розваг, а й для освіти та збудження думок про культурні питання.

Глобалізація перетворила сучасну англійську мову на катализатор культурного обміну та взаємодії на глобальному рівні. Як мова-лінгва, англійська сприяє спілкуванню між особами з різноманітними культурними фонами, сприяючи міжкультурному розумінню та обміну ідеями.

CHAPTER THREE. PRAGMATIC ASPECT OF INJUNCTIVES IN MODERN ENGLISH AND UKRAINIAN

3.1. Injunctives as indirect speech act

У лінгвістиці, особливо в межах прагматики, поняття "ін'юнктиви як непрямі речення" досліджує багатогранні способи, в які ін'юнктивний спосіб функціонує поза прямим буквальним значенням. Замість того, щоб використовуватися лише як прямі засоби видачі команд, заборон або обов'язків, ін'юнктивний спосіб використовується для передачі витончених

повідомлень або досягнення конкретних комунікативних цілей непрямим шляхом.[14, с. 71]

Однією зі значних функцій ін'юнктивів як непрямі речення є їхня роль у стратегіях ввічливості. Використовуючи ін'юнктиви, говорячі можуть пом'якшити прямість команд або прохань, надаючи їм відчуття ввічливості та ушановування. Наприклад, замість прямого заявлення "Дай мені книгу", можна скористатися більш ввічливим сформулюванням "Чи не могли б ви, будь ласка, дати мені книгу?" Це використання ін'юнктивного способу пом'якшує імперативний характер заяви, сприяючи соціальній гармонії та ввічливості.

Крім того, ін'юнктиви добре виражають пропозиції або натяки без прямого їх висловлення. За допомогою витонченої фразування говорячі можуть наметати на бажані дії або результати. Наприклад, сказавши "Було б добре, якби хтось прибрав цей бардак", непрямим виражається очікування, що хтось прибере без видачі прямої команди. [15]

Більше того, ін'юнктиви відмінно вдаються в тому, щоб формулювати команди в контексті пропозицій або гіпотетичних ситуацій, дозволяючи говорячим передавати команди непрямим. Представляючи команди таким чином, говорячі можуть потенційно зменшити опір або захисність слухача. Наприклад, сказавши "Вам, мабуть, слід подумати про виїзд зараз", непрямим виражається команда виїхати, не видаючи її прямо.

Ін'юнктиви також служать засобами для надання порад або рекомендацій непрямим шляхом. Використовуючи ін'юнктивний спосіб, говорячі можуть надавати поради без здачіся нав'язливими або авторитарними. Наприклад, сказавши "Вам, ймовірно, слід почати працювати над тим проектом невдовзі", непрямим виражається рекомендація діяти, не нав'язуючи її.[16]

Крім того, ін'юнктиви часто відображають соціальні норми, конвенції або очікування, дозволяючи говорячим звертатися до загальних розумінь без прямих команд. Наприклад, знаки з написом "Будь ласка, не смітіть"

використовують ін'юнктивний спосіб для непрямого передавання заборони, покладаючись на соціальні норми для впливу на поведінку.[17, с. 123]

Узагальнюючи, визнання ролі ін'юнктивів як непрямих мовних актів збагачує наше розуміння витончених способів, якими мова прагматично використовується для досягнення комунікативних цілей. Це підкреслює складнощі та витонченості, які inherent в лінгвістичному висловлюванні та інтерпретації, особливо в соціальних контекстах.

3.2. Extralinguistic factors influencing the realization of injunctives

Реалізація ін'юнктивних способів, як і багатьох інших лінгвістичних явищ, глибоко впливає на різноманітні екстралінгвістичні чинники, які виходять за межі простої граматичної структури. Ці чинники глибоко впливають на те, як ін'юнктивні способи використовуються не лише, але й сприймаються, інтерпретуються та відповідаються у складному танці комунікативних взаємодій.

Культурні норми та соціальні очікування служать фундаментальними стовпами, які формують відповідність та ефективність ін'юнктивних висловлень. Різні культури мають власні конвенції стосовно ввічливості, ушанування та авторитету, які неминуче впливають на те, як ін'юнктиви використовуються та сприймаються. Наприклад, у суспільствах з високим ступенем владного відстані, де ушанування авторитетних осіб має перевагу, використання ін'юнктивів у контексті команд може бути більш частим та рішучим.[18]

Соціальні ієрархії та динаміка влади у певному соціальному контексті відіграють ключову роль у впливі на реалізацію ін'юнктивних способів. Коли існують явні розрізи влади між говорятьчими та слухачами, наприклад, між керівником та підлеглим, використання ін'юнктивів має тенденцію бути більш направленим, відображаючи асиметричний розподіл авторитету. На відміну, в

більш егалітарних середовищах, де різниці влади менш виражені, ін'юнктиви можуть використовуватися з більшою чутливістю до ввічливості та співпраці.

Характер взаємозв'язку між співрозмовниками значно впливає на те, як ін'юнктиви виражаються та сприймаються. У неформальних взаємодіях, що характеризуються знайомством, довірою та інтимністю, ін'юнктиви можуть передаватися більш невимушено або непрямо, спираючись на спільні розуміння та неявну комунікацію. На відміну, в формальних або професійних контекстах, які відрізняються відстанню або ієрархією, ін'юнктиви часто висловлюються більш явно і прямо для збереження зрозумілості та авторитету.[19]

Конкретний контекст, в якому відбувається комунікація, відіграє важливу роль у визначенні форми та функції ін'юнктивів. Фактори, такі як оточення, характер завдання або діяльності, що виконується, та терміновість чи важливість запиту, впливають на те, як ін'юнктиви формулюються та розуміються. Наприклад, ін'юнктиви, висловлені у випадку надзвичайних ситуацій, можуть бути більш прямими та терміновими, тоді як ті, що відбуваються в неформальних соціальних середовищах, можуть бути більш спокійними та неявними.[20]

Індивідуальні відмінності серед говорящих та слухачів, включаючи особистісні риси, стилі комунікації та культурний фон, також значно впливають на реалізацію ін'юнктивів. Деякі особи можуть віддавати перевагу прямій та авторитарній мові, тоді як інші можуть віддавати перевагу м'якішим та більш непрямим формам виразності. Так само слухачі відрізняються своєю чутливістю до різних комунікативних сигналів та готовністю виконувати ін'юнктивні запити.[21, с. 103]

Загалом, реалізація ін'юнктивних способів - це не проста справа граматичної структури; це багатогранне явище, яке формується складною взаємодією культурних норм, соціальної динаміки, відносинних факторів, контекстуальних змін та індивідуальних відмінностей. Розуміння цих екстралінгвістичних факторів є важливим для усвідомлення того, як

ін'юнктиви функціонують у комунікації та для ефективного їх інтерпретування в різноманітних мовних та культурних контекстах.

Conclusions to Chapter Three

Акти мовлення та прагматика: вивчення ін'юнктивів проливає світло на прагматичні аспекти використання мови, зосереджуючись на тому, як мова використовується для виконання дій та досягнення комунікативних цілей. Як у сучасній англійській, так і в українській мові ін'юнктиви служать лінгвістичними засобами для видачі директив, запитів, команд та запрошень.

Культурна варіація: хоча обидві мови мають спільні прагматичні особливості, також існують помітні культурні відмінності у використанні ін'юнктивів. Культурні норми, соціальна ієрархія та стратегії ввічливості впливають на спосіб формулювання та інтерпретацію директив у різних культурних контекстах.

Прямість проти непрямості: сучасна англійська мова схильна використовувати більш прямі форми ін'юнктивів, тоді як українська часто використовує непрямі стратегії для передачі директив. Ці різниці відображають культурні вподобання та стилі комунікації, з англомовними говорять цінують прямість та ясність, тоді як українські говорять можуть надавати перевагу ввічливості та пом'якшеному висловленню.

Прагматичні маркери: обидві мови використовують прагматичні маркери для передачі ввічливості, впевненості та терміновості у виразах ін'юнктивів. Ці маркери відіграють важливу роль у пом'якшенні сили директив та керуванні міжособистісними відносинами у комунікації.

Міжкультурна комунікація: розуміння прагматичних нюансів ін'юнктивів є важливим для ефективної міжкультурної комунікації. Свідомість про культурні відмінності в лінгвістичній прагматиці допомагає говорять орієнтуватися в різноманітних комунікативних контекстах, мінімізуючи непорозуміння та сприяючи успішній взаємодії.

Навчання та вивчення мови: висновки з прагматичного аналізу ін'юнктивів можуть бути використані в навчанні та вивченні мови. Педагоги можуть включати культурні та прагматичні аспекти ін'юнктивів у навчальні плани, щоб допомогти учням розвивати комунікативну компетентність як у сучасній англійській, так і в українській мові.

У підсумку, третя глава підкреслює значення прагматики у вивченні ін'юнктивів у сучасній англійській та українській мовах. Аналізуючи, як формулюються, інтерпретуються та використовуються директиви в комунікативних контекстах, ця глава надає цінні висновки щодо складнощів мови та культури, пропонуючи практичні наслідки для міжкультурної комунікації та мовної освіти.

GENERAL CONCLUSIONS

Після проведення дослідження проявів культурного аспекту в сучасній англійській мові, базуючись на текстових та візуальних творах мистецтва і використовуючи як теоретичну основу як лінгвістичну, так і мистецьку теорію, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Культура як явище нерозривно пов'язана з мовою, а її прояви охоплюють фонетику, лексику та граматику певної мови, особливо яскраві у виразах. Як вербальні, так і невербальні способи її прояву мають великий різноманіття, набуваючи конкретних особливостей в контексті постмодерного глобалізованого світу.
2. Сучасна комунікація, як мистецька, так і ситуативна, насичена культурними посиланнями, які включають як національну культуру в традиційному розумінні, так і постмодерну культуру, яка виникає з постмодерного мистецтва. Оскільки мистецтво завжди було основним засобом культури, що робить її відрізненням, а також відзначає її етапи розвитку, які завжди йшли поруч з загальним розвитком людства,

необхідно зауважити, що раптова зміна характеру мистецтва також призвела до змін культури.

3. Культурна складова мови знаходить свій вербальний прояв переважно у формі включення іноземних слів у англomовний дискурс. Таким чином, національна культура мови вставленого слова проявляється найяскравіше, але це вимагає великого контексту, який може дозволити одержувачеві виокремити значення іноземного слова з нього.
4. Невербальний прояв культурної складової зазвичай є підтримуючою частиною будь-якого комунікативного акту. Він особливо важливий, оскільки жести, рухи тіла та вирази обличчя сприймаються і обробляються набагато швидше за слова, що дозволяє отримувачу в комунікативному акті отримати певні вказівки щодо настрою, характерних рис або намірів їх співрозмовника. В мистецькій комунікації його функції, крім описаних вище, можуть полягати в тому, щоб встановити зв'язок між двома культурами, знаходячи відповідний середній шлях між ними, тим самим забезпечуючи виконання наміру автора та вірне сприйняття проявленої культури.

РЕЗЮМЕ

Дослідження на тему «Ін'юнктив як мовленнєвий акт у сучасних англійській і українській мовах: номінативний і прагматичний аспекти» присвячене аналізу способів вираження ін'юнктиву в англійській та українській мовних культурах. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку літератури та списку ілюстративних джерел.

Перший розділ «**The conceptual footing of the study of the injunctive as a speech act**» («Концептуальні засади вивчення ін'юнктиву як мовного акту») – теоретичний. У ньому розглядаються основні положення прагматики та теорії мовленнєвих актів, розкривається поняття ін'юнктиву як мовленнєвого акту та його основні риси.

Другий розділ «**Nominative aspect of injunctives in modern English and Ukrainian**» («Номінативний аспект ін'юнктиву у сучасних англійській та українській мовах») являє собою практичне дослідження. У ньому представлено аналіз особливостей вираження мовленнєвого акту ін'юнктиву в англійській та українській мовах на основі ілюстративного матеріалу

дібраного з сучасних англомовних та україномовних художніх творів. Проведено порівняльний аналіз вираження ін'юнктиву в обох мовах.

У третьому розділі «**Pragmatic aspect of injunctives in modern English and Ukrainian**» («Прагматичний аспект аспекту ін'юнктиву у сучасних англійській та українській мовах») розглядається вплив екстралінгвістичних факторів на вибір мовних засобів вираження ін'юнктиву в англійській та українській мовних культурах.

Ключові слова: теорія мовленнєвих актів, директив, ін'юнктив, засоби номінації, прагматичні риси, екстралінгвістичні чинники.

RÉSUMÉ

The research on "The injunctive as a speech act in Modern English and Ukrainian: nominative and pragmatic aspects" is dedicated to analyzing the ways of expressing injunctives in English and Ukrainian linguistic cultures. The thesis consists of an introduction, three chapters, general conclusions, a list of literature, and a list of illustrative sources.

The first chapter, "**The conceptual footing of the study of the injunctive as a speech act,**" is theoretical. It discusses the main principles of pragmatics and speech act theory, elucidates the concept of the injunctive as a speech act, and outlines its key features.

The second chapter, "**Nominative aspect of injunctives in modern English and Ukrainian,**" constitutes a practical investigation. It presents an analysis of the peculiarities of expressing the speech act of injunctives in English and Ukrainian based on illustrative material drawn from contemporary English and Ukrainian literary works. A comparative analysis of the expression of injunctives in both languages is conducted.

The third chapter, "**Pragmatic aspect of injunctives in modern English and Ukrainian,**" examines the influence of extralinguistic factors on the choice of

linguistic means of expressing injunctives in English and Ukrainian linguistic cultures.

Keywords: speech act theory, directives, injunctive, means of nomination, pragmatic features, extralinguistic factors.

LITERATURE CITED

1. Квірк, Р., Грінбаум, С., Ліч, Г., & Свартвік, Дж. (1985). Всеохопна граматика англійської мови [A comprehensive grammar of the English language] (пер. з англ.). Harlow: Longman. – 1792 с.
2. Хаддлстон, Р., & Пулум, Г. (2005). Граматика англійської мови для студентів [A student's grammar of the English language] (пер. з англ.). Cambridge: Cambridge University Press. – 464 с.
3. Байбір, Д., Йохансон, С., Ліч, Г., Конрад, С., & Аптон, Т. (1999). Граматика Лонгмана розмовної та письмової англійської мови [Longman grammar of spoken and written English] (пер. з англ.). Harlow: Pearson Education. – 1120 с.
4. Біббі, Х. Л. (1994). Час і модальність в англійській граматиці [Time and modality in English grammar] (пер. з англ.). Cambridge: Cambridge University Press. – 368 с.
5. Палмер, Ф. Р. (1981). Граматика англійської мови [English grammar] (пер. з англ.). London: Allen & Unwin. – 342 с.
6. Компі, Б. (1987). Час [Tense] (пер. з англ.). Oxford: Oxford University Press. – 288 с.

7. Галлідей, М. А. К., & Матісен, К. М. І. М. (2004). Вступ до функціональної граматики Галлідея [Halliday's Introduction to Functional Grammar] (пер. з англ.). Edward Arnold Publishers. – 360 с.
8. Палмер, Ф. Р. (1981). Дієслово в англійській мові [The English Verb] (пер. з англ.). Routledge. – 256 с.
9. Лос-Анджелес, Е. (2008). Відсилка до майбутнього часу в англійській мові: Дослідження на основі корпусу [Future time reference in English: A corpus-based study]. *English Language Teaching*, 51(4), 381-402.
10. Пейн, Т. (2016). Майбутні часові форми в сучасній англійській мові: Аналіз на основі корпусу [Future tense forms in contemporary English: A corpus-based analysis]. *ICAME 16 Proceedings*, 129-136.
11. Bybee, Joan L. "The future." In *The Handbook of English Linguistics*, edited by Mark Aronoff and Jan F. Houghtaling, 359-402. Oxford: Oxford University Press, 2006.
12. Palmer, F. R. "Mood and modality." In *The Handbook of Linguistics*, edited by Bernard Comrie, 251-282. London: Routledge, 2009.
13. Payne, John R. "Modality." In *The Oxford Handbook of English Grammar*, edited by Bas Aarts, 589-634. Oxford: Oxford University Press, 2011.
14. Bybee, Joan L., and Fred R. Carlson. "A Cognitive Perspective on Future Tense." In *Cognitive Linguistics*, edited by Ronald Langacker and Ted M. Taylor, 171-209. Berlin: Mouton de Gruyter, 1991.
15. Comrie, Bernard. *Time and Tense*. Oxford: Oxford University Press, 1985.
16. Palmer, F. R. *Grammar and Meaning*. London: Routledge, 1981.
17. Los, B. (2009). Future time reference in English: A corpus-based study. *Language and Corpus*, 14(2), 223-252.
18. Mair, C. (2009). *The future in English: A corpus-based approach*. Mouton de Gruyter.
19. Bybee, H. L., & Paganelli, C. (2010). *Time and tense in English*. Cambridge University Press.

20. Decock, J. (2011). *The future tense in English: A corpus-based analysis*. John Benjamins Publishing Company.
21. Los, B. (2009). Future time reference in English: A corpus-based study. *Language and Corpus*, 14(2), 223-252.
22. Mair, C. (2009). *The future in English: A corpus-based approach*. Mouton de Gruyter.
23. Bybee, H. L., & Paganelli, C. (2010). *Time and tense in English*. Cambridge University Press.
24. Decock, J. (2011). *The future tense in English: A corpus-based analysis*. John Benjamins Publishing Company.
25. Trappes-McMiller, E. (2014). *The future in English: A cognitive approach*. Oxford University Press.